

9

בחלבים ועריות חייב שכבר נהנה, קשה שעירב
כזה שני דינין חלוקין, דבגמ' מוכח להדיא
דמתעסק ואינו מתכוין אינן תלויין זב"ז כלל
דבמתעסק פליגי ר' אליעזר ור' יהושע וטעמא
דר"י דפוטרי הוא מקרא דבה פרט למתעסק,
ובדבר שאינו מתכוין פליגי ר' יהודה ור"ש
וטעמא דר"ש דשרי דבר שאינו מתכוין הוא
מסברא ולא מקרא [עין רשב"א פ"ק דיבמות דף
ד' ד"ה ואי כתב רחמנא] ועיין בפסחים דף ל"ג
ברש"י ד"ה תאמר במעילה, דמבואר שם דפטורא
דמתעסק ליכא אלא בחייבי חטאות דכתיב קרא
דבה, ולא בחייבי אשמות דליכא קרא, וא"כ כ"ש
בחייבי לאוין גרידא ודאי ליכא דינא דמתעסק
כלל, ואילו בדבר שאינו מתכוין שרי ר"ש בכל
חייבי לאוין בכלאים ובנוזר [ומזה קשה לדברי
הגר"ע בשו"ת שחקר במתעסק לענין כלאים
מטעמא דנהנה ומדברי רש"י הנ"ל מבואר דהיכא
דליכא קרא דבה לא פטרינן מתעסק, אלא דוקא
בחייבי חטאות דכתיב קרא] וא"כ מה זו ראייה
שהביא הר"ן ממתעסק לאינו מתכוין הא אפשר
דמתעסק חייב ואינו מתכוין פטור.

א) ובאמת צריך להבין מאי איכא בין מתעסק
לאינו מתכוין דלכאורה במתעסק יש לפטור משום
אינו מתכוין ובאינו מתכוין מטעם מתעסק, ונראה
לפי מש"כ הגר"ע ביו"ד ריש הלכות בשר בחלב
בנועל בית בשבת ואינו יודע אם יש שם צבי
דאסור אף שאינו מתכוין לצוד, משום דשריזתא
דאינו מתכוין ליכא אלא היכא שהספק הוא
בלהבא ולא בלעבר דהא אם יש שם צבי הוא
פסיק רישא ובספק אם הצבי בבית הוא ספקא
דאורייתא עיי"ש. וא"כ נראה דבכל מתעסק
השגגה היא בלעבר ולא בלהבא כגון בסבר רוק
הוא ובלעו או שסבר תלוש הוא ונמצא מחובר,
דבשעה שעושה המעשה א"א להשתנות עזה,
ומשו"ה בכל מתעסק אין לפוטרו משום אינו
מתכוין דהוי פסיק רישא, ולהיפוך באינו מתכוין
ליכא למיפטריה משום מתעסק דבאינו מתכוין
יודע הוא את הספק ובמתעסק אינו מסתפק כלל,
כגון בגורר בשבת יודע שאפשר שיעשה חריץ
בגרירתו אלא שאינו יודע ודאי, אבל אם בשעת
גרירתו לא יסתפק כלל ואצלו ודאי שלא יהיה
חריץ כה"ג באמת יש לפוטרו גם מטעם מתעסק.

אבל איך יועיל סתמא לענין מחשבת לשם האשה
הזאת דהא אי נימא סתם אשה לגירושין קיימא
א"כ כל הנשים שבעולם סתמו לגירושין קיימי.
ח) אבל לפי מו"ר ז"ל דבקדשים כיון דסתמן
לשמה קיימי אין צורך כלל למחשבת לשמה וקרא
דכתיב ושחט לחטאת אין הכונה שתהא לשם
חטאת אלא לאפוקי שלא יחשוב שלא לשמה וה"ג
בגט דכתיב וכתב לה הוה מפרשין לקרא לאפוקי
שלא יחשוב שלא לשמה דמחשבת שלא לשמה
פוסלת בגט כמו בקדשים אבל כיון דסתם אשה
לאו לגירושין קיימא אנו מפרשין קרא כפשטיה
שצריך לחשוב לשמה אבל לפירוש תוס' דגם
בקדשים בעינן לשמן והא דסתמא כשר משום
דהוי ממילא לשמן א"כ בגט מאי מהני סתמא
לענין מחשבת לשם האשה הזאת וצ"ע.

סימן כג

בענין מתעסק ודבר שאין מתכוין

א) כתב הר"ן פ' גיד הנשה בת תיהא ישראל
לעכו"ם אביי אמר אסור ריחא מילתא היא, רבא
אמר מותר ריחא לאו מילתא היא. לאו משום
הנאה דריחא פליגי אי מיתסרא או לא וכו' ועוד
דהא קיי"ל כר"ש דדבר שאין מתכוין מותר
ולדידיה הנאה דלא מכוין ליה שריא וכו'. וכ"ת
פסיק רישיה הוא ומודה ר"ש בפסיק רישיה,
ליתא דלענין הנאה ודאי אע"ג דהוי פסיק רישיה
שריא דמוכרי כסות מוכרין כדרכן ובלבד שלא
יתכוונו בחמה מפני החמה והא התם ודאי מטי
ליה הנאה אלא דכיון דלא מכוין לה לא חשבינן
לה מיד, אלא ע"כ פלוגתא דאביי ורבא בהנאה
דאכילה תליא דאביי סבר ריחא מילתא, כלומר,
דכשמוניה פיו עליה ושואף הריח ה"ה כאילו שתה
ממנו דריחא מילתא וכאכילה חשיבא, הילכך
אע"ג דלא מיכוין אסור מהא דקיי"ל המתעסק
בחלבים ועריות חייב שכבר נהנה ורבא סבר
ריחא לאו מילתא היא, כלומר, דלא חשיבא ליה
אכילה הילכך כיון דלא מיכוין שרי, עכ"ל.
ב) ומה שהביא הר"ן ראייה דבאיסורי אכילה
אע"ג דלא מיכוין אסור מהא דקיי"ל המתעסק